

PATVIRTINTA

Lietuvos statistikos departamento
generalinio direktoriaus

2014 m. lapkričio 7 d. įsakymu Nr. DĮ-278

NARYSTĖS ORGANIZACIJŲ (POLITINIŲ PARTIJŲ, PROFESINIŲ SĄJUNGŲ IR ASOCIACIJŲ) ŪKINĖS FINANSINĖS VEIKLOS STATISTINIO TYRIMO METODIKA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Narystės organizacijų (politinių partijų, profesinių sąjungų ir asociacijų), (toliau – narystės organizacijų) ūkinės finansinės veiklos statistinio tyrimo metodika (toliau – metodika) parengta siekiant pateikti narystės organizacijų ūkinės finansinės veiklos statistinio tyrimo (toliau – statistinis tyrimas) atlikimo eigą ir taikomus metodus. Metodikoje paaiškinamas statistinio tyrimo tikslas, aprašytos pagrindinės vartojamos sąvokos, paminėtas teisinis pagrindas, taikomi klasifikatoriai. Aprašyta statistinio tyrimo tiriamoji visuma (populiacija), elementų aprėptis ir taikomi metodai. Taip pat aprašomi statistinių duomenų šaltiniai, surinkimo ir apdorojimo būdai. Pateiktos statistinių rodiklių (įverčių), jų paklaidų skaičiavimo formulės. Nurodoma informacija apie statistinio tyrimo rezultatų pateikimo vartotojams būdus ir terminus.

2. Narystės organizacijų visumos statistinių rodiklių įvertinimas atliekamas nuo 2004 m.

II SKYRIUS TIKSLAS

3. Statistinio tyrimo tikslas – parengti ir paskelbti statistinę informaciją apie narystės organizacijų narių skaičių, jų gaunamas lėšas, uždirbtas pajamas, išlaidas, ilgalaikį materialųjį ir nematerialųjį turtą.

4. Suvestiniai statistinio tyrimo duomenys naudojami makroekonomikos statistiniams rodikliams skaičiuoti.

5. Pagrindiniai statistinės informacijos vartotojai yra valstybės ir savivaldybių institucijų, nevyriausybinėse organizacijų, žiniasklaidos, verslo ir mokslo atstovai.

6. Tiriamasis laikotarpis – kalendoriniai metai.

III SKYRIUS PAGRINDINĖS SĄVOKOS

7. Statistiniame tyrime vartojamos sąvokos:

7.1. **Ilgalaikis materialusis turtas** – turtas, kuris suteikia ūkio subjektui ekonominės naudos ilgiau nei vienerius metus ir kurio įsigijimo (pasigaminimo) savikaina yra ne mažesnė už ūkio subjekto nusistatytą minimalią ilgalaikio materialiojo turto vertę.

7.2. **Ilgalaikis nematerialusis turtas** – nepiniginis turtas, neturintis materialios formos, kuriuo ūkio subjektas disponuoja ir kurį naudodamas tikisi gauti tiesioginės ir netiesioginės ekonominės naudos (įgytos licencijos, patentai, prekybos ženklai, prestižas, atliktų tyrinėjimų ir plėtos darbų savikaina).

7.3. **Išlaidos** – visos per atskaitinį laikotarpį patirtos išlaidos, neatsižvelgiant į uždirbtas pajamas. Įskaičiuojamos išlaidos darbo užmokesčiui, socialinio draudimo įmokoms, nusidėvėjimui ir amortizacijai, prekėms ir paslaugoms, finansinei investicinei veiklai ir mokesčiams.

7.4. **Lėšos** – einamieji pervedimai, kuriuos Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar kiti instituciniai sektoriai negražintinai suteikia įstaigos veiklai plėtoti (pervedimai pinigais ar natūra, gauti šalyje ar iš užsienio).

7.5. **Narystės organizacija** (pelno nesiekianti organizacija) – savanoriškumo pagrindais visuomenės ar jos grupės naudai veikiantis viešasis juridinis asmuo, kurio tikslas atstovauti narystės organizacijos narių interesus ir juos ginti ar tenkinti kitus viešuosius interesus, o iš ūkinės finansinės veiklos gauto pelno neskirstyti savo nariams ir steigėjams. Statistiniame tyrime narystės organizacijoms priskiriamos: asociacijos, politinės partijos ir profesinės sąjungos.

7.6. **Pajamos (be PVM)** – per ataskaitinį laikotarpį už parduotą produkciją ir atliktas paslaugas uždirbtos pajamos, įskaitant iš finansinės investicinės veiklos gautas pajamas (šioms pajamoms priskiriamos palūkanos už finansinėse institucijose laikomą turtą, valiutos perkainojimo teigiama įtaka, valiutų kursų pasikeitimo teigiama įtaka ir kita).

8. Kitos statistiniame tyrime vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos asociacijų, politinių partijų ir profesinių sąjungų įstatymuose.

IV SKYRIUS TEISINIS PAGRINDAS

9. Statistinių tyrimų reglamentuojantys teisės aktai:

9.1. Europos nacionalinių ir regioninių sąskaitų sistema (ESS 2010); 2013 m. gegužės 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 549/2013 dėl Europos nacionalinių sąskaitų ir regioninių sąskaitų sistemos Europos Sąjungoje (OL 2013 L 174, p. 1).

9.2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gegužės 16 d. nutarimas Nr. 569 „Dėl Europos nacionalinių sąskaitų sistemos diegimo“.

V SKYRIUS TAIKOMI KLASIFIKATORIAI

10. Statistiniame tyrime naudojami klasifikatoriai:

10.1. Ekonominės veiklos rūšių klasifikatorius (EVRK 2 red.), patvirtintas Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2007 m. spalio 31 d. įsakymu DĮ-226 „Dėl Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus patvirtinimo“;

10.2. Lietuvos Respublikos administracinių vienetų ir gyvenamųjų vietovių klasifikatorius, tvarkomas ir saugomas valstybės įmonėje Registrų centre ir platinamas Lietuvos Respublikos adresų registro nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 10 d. nutarimu Nr. 715 „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų, gyvenamųjų vietovių ir gatvių valstybės registro reorganizavimo ir Lietuvos Respublikos adresų registro įsteigimo“, nustatyta tvarka.

11. Klasifikatoriai skelbiami Oficialiosios statistikos portale osp.stat.gov.lt → [Klasifikatoriai](#).

VI SKYRIUS TIRIAMOJI VISUMA (POPULIACIJA), ELEMENTŲ APRĖPTIS, VERTINAMI PARAMETRAI

12. Statistinio tyrimo stebėjimo vienetas – narystės organizacija.

13. Tiriamoji visuma (populiacija) – narystės organizacijos: politines partijos, profesinės sąjungos, asociacijos. Pagal EVRK 2 red., S sekcijos „Kita aptarnavimo veikla“ 94 skyrių „Narystės organizacijų veikla“ statistiniame tyrime aprėpiamos veikiančios narystės organizacijos:

13.1. verslininkų, darbdavių ir profesinės narystės organizacijos (94.1);

13.2. verslininkų ir darbdavių narystės organizacijos (94.11);

13.3. profesinės narystės organizacijos (94.12);

13.4. profesinės sąjungos (94.2);

13.5. kitos narystės organizacijos (94.9);

13.6. politinės organizacijos (politinės partijos) (94.92);

- 13.7. kitos niekur kitur nepriskirtos, narystės organizacijos (94.99).
- 14. Geografinė aprėptis – visa šalies teritorija.
- 15. Vertinami parametrai:
 - 15.1. narystės organizacijų narių skaičius metų pabaigoje;
 - 15.2. per metus gaunamos lėšos;
 - 15.3. per metus uždirbtos pajamos;
 - 15.4. per metus patirtos išlaidos;
 - 15.4. ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto kaitos rodikliai.

VII SKYRIUS TAIKOMI METODAI

16. Statistinis tyrimas yra atliekamas taikant ištisinių ir imčių metodus. Visa statistinio tyrimo populiacija skaidoma į nesikertančias dalis – sluoksnius – pagal ekonominės veiklos rūši (EVRK 2 red.):

16.1. Ištiesai tiriamos toliau išvardytos narystės organizacijos (pagal EVRK 2 red. kodus):

16.1.1. politinės organizacijos (politinės partijos) (94.92);

16.1.2. profesinės sąjungos (94.2);

16.1.3. verslininkų ir darbdavių narystės organizacijos (94.11).

16.2. Imčių metodai taikomi tiriant kitas narystės organizacijas – asociacijas (94.12, 94.99). Visa statistinio tyrimo populiacija suskaidoma į du nesikertančius sluoksnius, atsižvelgiant į darbuotojų skaičių ir pajamas (remiantis Statistinio ūkio subjektų registro informacija):

16.2.1. Į pirmą sluoksnį patenka narystės organizacijos – asociacijos (draugijos, sąjungos, bendrijos, klubai, visuomeninės organizacijos), kurių pajamos didesnės už 0 ir darbuotojų skaičius didesnis už 1. Apklausiamos visos šio sluoksnio narystės organizacijos.

16.2.2. Į antrą sluoksnį patenka narystės organizacijos – asociacijos, kurios netenkina 16.2.1 punkte išvardytų sąlygų. Kadangi šių narystės organizacijų finansinės ūkinės veiklos rodikliai nereikšmingi, apklausiami 5 procentai šių narystės organizacijų. Narystės organizacijų imčiai išrinkti taikoma paprastoji sluoksninė atsitiktinė imtis.

VIII SKYRIUS STATISTINIŲ DUOMENŲ ŠALTINIAI, DUOMENŲ SURINKIMAS IR APDOROJIMAS

17. Statistinių duomenų šaltiniai – statistinis tyrimas ir administraciniai šaltiniai:

17.1. Pagrindinis statistinių duomenų šaltinis – statistinis tyrimas. Statistiniams duomenims surinkti naudojama Pelno nesiekiančios (narystės) organizacijos ūkinės finansinės veiklos ataskaitos F-16 (metinės) (toliau – statistinė ataskaita F-16) forma. Statistinės ataskaitos F-16 forma skelbiama interneto svetainėje estatistika.stat.gov.lt → Statistinių ataskaitų formos.

17.2. Duomenys iš administracinių šaltinių:

17.2.1. Statistinių rodiklių – vidutinis metinis samdomųjų darbuotojų skaičius, išlaidos darbo užmokesčiui, socialinio draudimo įmokos, mokesčiai (be PVM) – duomenys imami iš Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – SODRA) ir Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – VMI) duomenų bazių. Naudojami administracinius SODRA, VMI duomenų šaltinius departamento specialistai iš dalies užpildo visų narystės organizacijų statistinę ataskaitą statistinio tyrimo statistinių duomenų bazėje (toliau – duomenų bazė).

17.2.2. Politinių partijų visi statistiniam tyrimui reikalingi ūkinės finansinės veiklos rodiklių statistiniai duomenys imami iš finansinių ataskaitų rinkinių, kurie pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausiosios rinkimų komisijos (VRK) internetinėje svetainėje www.vrk.lt/finansiniu-ataskaitu-rinkiniai. Departamento specialistai paimitus duomenis sutvarko pagal parengtą šabloną ir suveda į duomenų bazę.

18. Statistinių duomenų surinkimas ir apdorojimas:

18.1. Statistiniams duomenims surinkti naudojama Elektroninio statistinių verslo duomenų parengimo ir perdavimo sistema *e. Statistika* estatistika.stat.gov.lt bei popierinė ir elektroninė statistinės ataskaitos F-16 forma. Naudojantis *e.Statistikos* sistemos galimybėmis, narystės organizacijos statistines ataskaitas F-16 gali pildyti ir teikti tiesiogiai internetu. Statistinių duomenų pateikimo būdą narystės organizacijos gali pasirinkti pačios.

18.2. Atrinktos tyrimui narystės organizacijos užpildytas elektronines ar popierines statistines ataskaitas F-16 pateikia departamento Duomenų parengimo skyriams (toliau – DPS) iki gegužės mėn. 15 d. (jeigu tai poilsio ar švenčių diena – kitą artimiausią darbo dieną).

18.3. DPS specialistai suveda statistinius duomenis į duomenų bazę.

18.4. Statistiniams duomenims įvesti naudojama *ORACLE* programinė įranga. Naudojant statistinių duomenų įvedimo ir kontrolės programą, įvedant duomenis, atliekama klaidų paieška. Statistinių duomenų įvedimo kontrolės reikalavimai pateikiami techninėje programavimo darbo užduotyje. Tikrinamas loginis ryšys tarp reikšmių, aritmetinės klaidos, praleistos reikšmės. Statistinių duomenų įvedimo ir kontrolės programose yra numatytas neįvestų statistinių ataskaitų F-16 sąrašo formavimas.

18.5. Siekdami užtikrinti statistinių duomenų kokybę, DPS specialistai atlieka pirminių statistinių duomenų analizę, duomenų redagavimą bei duomenų tinkamumo patvirtinimą. Tikrinami klaidų protokolai, įvestų statistinių duomenų išsamumas ir patikimumas. Aiškinamasi statistinių duomenų nepateikimo priežastys, skambinama narystės organizacijoms, siunčiami priminimo ir įspėjamieji raštai. Statistinėje ataskaitoje F-16 pateikti klaidingi statistiniai duomenys tikslinami ir taisomi susisiekiant su respondentais.

IX SKYRIUS STATISTINIŲ DUOMENŲ IR STATISTINĖS INFORMACIJOS KOKYBĖS UŽTIKRINIMAS

19. Statistinių duomenų kokybei užtikrinti departamento specialistai papildomai atlieka suvestinių duomenų patikrinimą (antrinis redagavimas, statistinių duomenų tinkamumo patvirtinimas) duomenų bazėje. Tikrinamas klaidų protokolai, įvestų statistinių duomenų išsamumas ir patikimumas, analizuojami rodiklių ryšiai, analizuojamos statistinių ataskaitų F-16 nepateikimo priežastys, nustatomos išsiskiriančios statistinių rodiklių reikšmės. Nustatytos klaidos koreguojamos narystės organizacijos lygmeniu.

20. Įvertinamas statistinių duomenų trūkumas atsirandantis dėl narystės organizacijų nepateikusių statistinių ataskaitų F-16.

20.1. Jeigu yra veikiančių, bet nepateikusių statistinių duomenų narystės organizacijų, atliekamas imties plano svorių perskaičiavimas. Daroma prielaida, kad visos narystės organizacijos sluoksnyje pateikė duomenis su ta pačia tikimybe, kuri lygi m_h/n_h (čia m_h – pateikusių duomenis narystės organizacijų skaičius sluoksnyje h). Tada bendra k -osios narystės organizacijos priklausymo imčiai tikimybė bus lygi $n_h/N_h \times m_h/n_h = m_h/N_h$.

20.2. Tuo atveju, kai narystės organizacijos neveikia (neegzistuoja), įvertinamas populiacijai nebepriskiriamųjų narystės organizacijų ėmimo sąrašas kiekviename sluoksnyje, ir į jį atsižvelgiant sumažinamas sluoksnio populiacijos dydis. Daroma prielaida, kad n_{hm} – populiacijai nebepriskiriamųjų h sluoksnio narystės organizacijų skaičius imtyje. Tada h sluoksnio realaus populiacijos dydžio įvertis:

$$\hat{N}_{hr} = \frac{n_h - n_{hm}}{n_h} N_h,$$

čia:

N_h – sluoksnio h narystės organizacijų skaičius,

n_h – sluoksnio h imties dydis.

21. Įverčių tikslumas vertinamas santykinę standartine paklaida. Analizuojama ar bendras rodiklio tikslumas yra pakankamas ir neviršija kokybės rodiklių matavimo plane numatytos rodiklio kritinės ribos matavimo periodu.

22. Gavus suvestinius rezultatus, atliekama agreguotų statistinių duomenų analizė – palyginamos tiriamojo ir ankstesnio laikotarpio statistinių rodiklių reikšmės. Tikrinamas statistinių rodiklių tarpusavio suderinamumas, analizuojami statistinių rodiklių ryšiai. Nustačius didelius nukrypimus, ieškoma priežasčių, todėl pakartotinai tikrinami pirminiai duomenys.

23. Paskelbus statistinę informaciją Oficialiosios statistikos portale osp.stat.gov.lt, atnaujinamas metainformacijos aprašas [Narystės organizacijų veiklos rodikliai](#), kuriame pateikiama informacija apie statistinių rodiklių kokybę pagal šias charakteristikas: reikalingumą, tikslumą ir patikimumą, savalaikiškumą ir punktualumą, palyginamumą ir suderinamumą.

X SKYRIUS STATISTINIŲ RODIKLIŲ (ĮVERČIŲ), JŲ PAKLAIDŲ SKAIČIAVIMO FORMULĖS IR KITI TEORINIAI PAAIŠKINIMAI

24. Statistinių rodiklių įverčiai skaičiuojami taikant Horvico-Tompsono įvertinį.

24.1. Daroma prielaida, kad nagrinėjama statistinio tyrimo kintamojo y reikšmių suma t_y visoje populiacijoje. Jei y_{hk} , $k = 1, \dots, \hat{N}_{hr}$, $h = 1, \dots, L$, yra sluoksnio h k -osios narystės organizacijos kintamojo y reikšmė, tai kintamojo y reikšmių sumą galima išreikšti formule:

$$t_y = \sum_{h=1}^L \sum_{k=1}^{\hat{N}_{hr}} y_{hk}.$$

24.2. Parametro t_y įvertiniu visoje populiacijoje imama:

$$\hat{t}_y = \sum_{h=1}^L \frac{\hat{N}_{hr}}{m_h} \sum_{k \in i_h} y_{hk},$$

čia i_h yra sluoksnio h imties elementų aibė.

Parametro t_y visos populiacijos įvertinio \hat{t}_y dispersijos įvertiniu imama:

$$\hat{D}\hat{t}_y = \sum_{h=1}^L \hat{N}_{hr}^2 \left(1 - \frac{m_h}{\hat{N}_{hr}}\right) \frac{\hat{s}_{yh}^2}{m_h},$$

čia:

$$\hat{s}_{yh}^2 = \frac{1}{m_h - 1} \sum_{k \in i_h} (y_{hk} - \hat{\mu}_{yh})^2 \quad \text{ir} \quad \hat{\mu}_{yh} = \frac{1}{m_h} \sum_{k \in i_h} y_{hk}.$$

25. Įvertinio tikslumo matu imama jo santykinė standartinė paklaida. Sumos t_y įvertinio \hat{t}_y paklaida matuojama įvertinio santykinės standartinės paklaidos įvertiniu, reiškiamu procentais:

$$\hat{c}v(\hat{t}_y) = \frac{\sqrt{\hat{D}\hat{t}_y}}{\hat{t}_y} \times 100(\%),$$

kai $\hat{t}_y \neq 0$.

XI SKYRIUS NAUDOJAMOS KOMPIUTERIŲ PROGRAMOS

26. Pirminiai statistiniai duomenys įvedami ir pirminė kontrolė atliekama naudojant *ORACLE* programinę įrangą.

27. Tolesnė statistinių duomenų kontrolė, analizė, skaičiavimai atliekami naudojant skaičiuoklę *MS Excel* bei statistinį programų paketą *SAS* ar *R*.

XII SKYRIUS VARTOTOJAMS PATEIKIAMĖ REZULTATAI

28. Parengta statistinė informacija skelbiama pagal statistinės [informacijos skelbimo kalendorių](#):

28.1. metiniame informaciniame pranešime;

28.2. Oficialiosios statistikos portale osp.stat.gov.lt→ [Rodiklių duomenų bazė](#).

29. Statistinė informacija teikiama pagal individualias vartotojų užklausas.

XIII SKYRIUS NAUDOTOS LITERATŪROS SĄRAŠAS

30. Kalčinskas, G., 2013: Buhalterinės apskaitos pagrindai, Vilnius: UAB „Pačiolis“.

31. Krapavickaitė, D., Plikusas, A., 2005: Imčių teorijos pagrindai, Vilnius: Technika.

XIV SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

32. Pasikeitus metodikoje nurodytiems teisės aktams, taikomos galiojančios šių teisės aktų redakcijų nuostatos.

Parengė
Vanda Binkienė
2014-11-06